

Fra rapport til tanke

Anmeldelse af *Faktuel redegørelse om teatersituationen i Danmark 2004/2005 – 2007/2008*, Kulturministeriet, København, april 2009, findes kun elektronisk på www.kum.dk

Af Jørn Langsted

En af de sidste beslutninger, Brian Mikkelsen traf på teaterområdet, inden han blev flyttet fra Kulturministeriet til Justitsministeriet, var, at der skulle nedsættes et snævert teaterudvalg med Lars Seeberg som formand. Mikkelsen fik imidlertid ikke udpeget de øvrige medlemmer, ligesom kommissoriet manglede, da han fratrådte. Det blev så Carina Christensen, der som ny kulturminister udpegede de to øvrige medlemmer af teaterudvalget og beskrev udvalgets arbejdsopgaver i et kommissorium.

Teaterudvalget skal afslutte sit arbejde inden udgangen af 2009. Resultaterne kan derfor ikke nå at komme med i dette nummer af *Peripeti*. Interessant er det til gengæld, at Carina Christensen gav udvalget til opgave at inddrage forskellige publikationer:

Udvalget skal i sit arbejde inddrage den faktuelle redegørelse for teatersituationen, som forventes at foreligge i marts 2009. Udvalget skal desuden inddrage den selvbestaldede teaterkommissions anbefalinger i sit arbejde. Endelig bør evalueringen af Københavns Teater, som forventes færdig i foråret 2009, indgå i arbejdet. (»Kommissorium for teaterudvalg« af 14.10.2008.)

Desuden udtalte Carina Christensen ved udgivelsen af børneteaterredegørelsen (Dahl 2008) i november 2008, at denne redegørelse også burde indgå i teaterudvalgets arbejde. Vi har altså et teaterudvalg med en

obligatorisk litteraturliste på 4 numre. En af publikationerne (Kulturministeriet 2009) er statistisk orienteret, en anden (Pluss 2009) handler mest om organisation og økonomi – med Københavns Teater som eksempel. Den tredje (Den Selvbestaldede 2008) har teaterloven og dens paragraffer som hovedtema. Det er kun i den fjerde (Dahl 2008), at vi også møder kunsten og kunstnerens arbejde, og dér møder vi så selvfølgelig også statistik, organisering og lovkrav, men altså underordnet en synsvinkel, der grundlæggende har fat i kunst og kunstnerisk kvalitet.

Det er altså meget forskelligartede publikationer, kulturministeren har givet teaterudvalget at inddrage, men samtidig er det bemærkelsesværdigt, at der i løbet af godt ½ år – fra august 2008 til april 2009 – offentliggøres fire undersøgelser af dansk teater og dets betingelser eller i hvert fald af delområder i dansk teater.

I den slags rapporter og redegørelser kan man selvfølgelig finde mange interessante ting. Én af de mere chokerende er, at det nu lukkede Teater Camp X havde en værdibelægning på 18 % i sæson 2007-08 (Pluss 2009, s. 34). Dvs. at man indtjente 18 % af det beløb, man ville have indtjent, hvis alle billetter var blevet solgt til fuld pris. Det er mildest talt ikke ret meget! Og det er selvfølgelig det, der var baggrunden for, at bestyrelsen for Københavns Teater krævede ændringer, hvad der førte til ledelsens afgang. Om det var rettidig omhu fra bestyrelsens side

eller utidig indblanding, kan man jo altid diskutere. Men katastrofen var tydelig med et underskud i teatrets første sæson på 1,8 mio.kr., når man også tager i betragtning, at dette teater modtog det højeste offentlige tilskud i Københavns Teater, nemlig 24,6 mio. kr.

Men det, jeg vil koncentrere denne »anmeldelse« om, er ikke disse mere eller mindre tal-nørdede og interessante detaljer. Derimod en tænkemåde, som vi møder i ministeriets faktuelle redegørelse (Kulturministeriet 2009) og også andre steder. Problemet kan formuleres sådan: Hvad er den produktionsmæssige enhed i teatret? Er det en tilskuer, en opførelse eller en opsætning?

Den faktuelle redegørelse er udarbejdet efter ønske fra Folketinget. Den strækker sig over den periode, hvor kommunesammenlægningerne fandt sted, og hvor flere teatre fik ændret deres hovedtilskudsyder. Alle de store teatre (landsdelsscenerne, teatrene i Københavns Teater, de store turnerende teatre) blev til rene statsteatre. Redegørelsen dækker 4 sæsoner (fra 2004-05 til 2007-08), og den bygger på den officielle teaterstatistik, som Danmarks Statistik ajourfører og udgiver hvert år.

En af de ting, Danmarks Statistik udregner, er det offentlige tilskud pr. opførelse og pr. tilskuer. Det giver for sæson 2007-08 et resultat som på figur 1

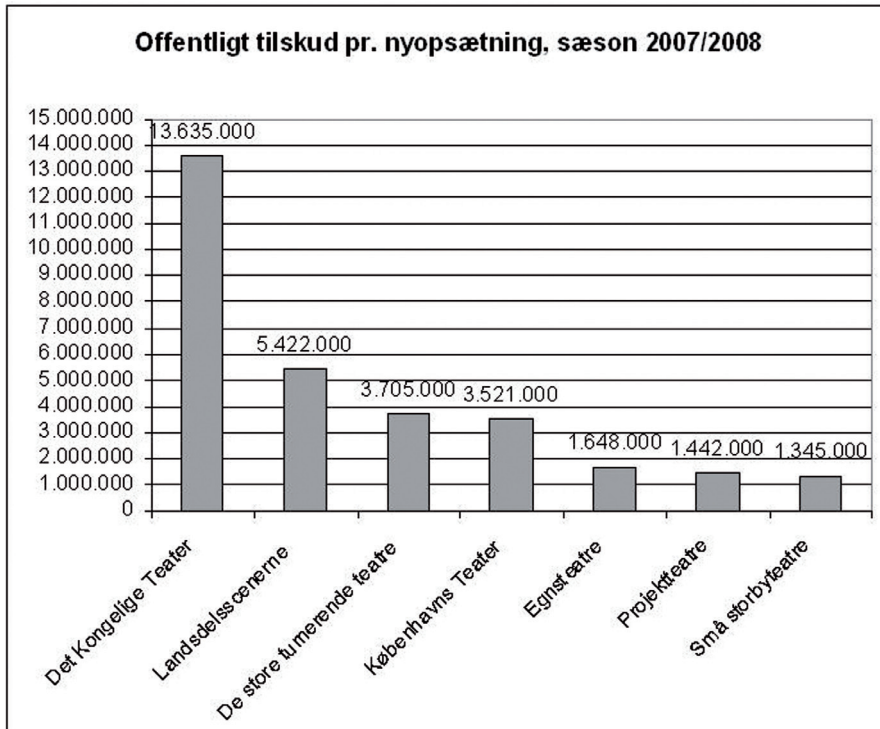
Og det er jo interessant nok. Når man sætter sig i sædet på Svalegangen, ligger der 282 kr. fra fælleskassen på sædet. Et sæde på Aarhus Teater finansieres med 613 offentlige kr. Og at indtage sin plads på Det Kgl. Teater udløser 875 kr. i offentligt tilskud. Det er selvfølgelig et udtryk for, at de andre betaler en større eller mindre del af min teaterbillet. Men det viser også noget om uligheder i produktionsbetingelser i dansk teater.

Det er de her to måder, man traditionelt ser på »stykomkostninger« i teatret på. Men i forhold til teatrets produktionssituation er det måske nogle lidt andre tal, man skal have fat i. Jeg har tidligere (i Langsted 2005, s. 56) argumenteret for, at en mere rimelig måde at kikke på »stykomkostninger« i teatret på, er at kikke på udgifter eller altså her offentlig støtte pr. produktion. Man kan jo godt sige, at teatrets kærneprodukt er produktionen. Antallet af publikum kan være afhængig af alle mulige irrelevante ting (teaterinterne: fx salens størrelse; teaterksterne: fx katastrofer i omverdenen, der får folk til at blive hjemme). Antallet af opførelser er

	Off. tilskud pr. opførelse. Kr.	Off. tilskud pr. tilskuer. Kr.
Det Kongelige Teater	606.013	875
Landsdelsscenerne	175.876	613
De store turnerende teatre	135.993	320
Københavns Teater	106.447	293
Egnsteatre	54.691	369
Projektteatre	37.046	417
Små storbyteatre	30.017	282

Figur 1. Offentligt tilskud pr. opførelse og pr. tilskuer, sæson 2007-08. kr.

Figur 2. Offentligt tilskud pr. nyopsætning, sæson 2007-08. kr.

måske heller ikke så relevant. Det kan også være eksternt bundet (på større teatre kan en succes ikke forlænges, pga. de medvirkendes engagement andre steder, og en fiasko kan ikke tages af plakaten).

Man kan derfor med god ret hævde, at det interessante og teaterrelevante tal er at sætte det offentlige tilskud i forhold til antallet af nyopsætninger. Det er nyopsætningerne, der belaster budgettet. Det offentlige tilskud pr. nyopsætning har jeg udregnet på baggrund af talmateriale, der optræder i redegørelsen, og illustreret i figur 2.

Det drejer sig grundlæggende om de samme offentlige tilskud som i figur 1, men på figur 2 er de set i forhold til antallet af nyopsætninger.

Og vi ser altså, at vi har tre grupperin-

ger i dansk teater, set ud fra de økonomiske betingelser, det offentlige stiller til rådighed. Vi har bundskraberne: egnsteatre, små storbyteatre og projektteatre, der som gennemsnit bruger ca. 1½ mio. offentlige kr. pr. nyopsætning. Vi har mellemlaget: de store turnerende teatre, Københavns Teater og landsdelsscenerne, der i gennemsnit bruger godt 4 mio. offentlige kr. pr. nyopsætning. Og vi har toppen: Det Kongelige Teater, der som gennemsnit bruger 13½ mio. offentlige kr. pr. nyopsætning.

I gennemsnit koster en nyopsætning i dansk teater i 2007-2008 fire mio. offentlige kr. Og det er jo altså Det Kgl. Teater, der hiver gennemsnittet så højt op. Mellemlaget ligger omkring gennemsnittet, og bundskraberne trækker det ned.

Det forunderlige er så, at man ikke kan sige, at kvaliteten i teatret stiger med de offentlige tilskud. Produktioner på Det Kgl. Teater er fx ikke ni gange bedre end produktioner på Teatret Møllen (egnsteater i Haderslev). Som publikum forventer vi jo kvalitetsteater over det hele. Det samme gør teaterpolitikerne. Og det er da også fuldt rimeligt at gøre. Og kvaliteten dukker også op helt uforudsigelige steder. Den er ikke bundet til de økonomiske produktionsbetingelser. Men det, der er et stadigt kors for tanken er, at der tilsyneladende i dansk teaterpolitik er og skal fortsætte med at være nogle ganske drastiske forskelle mht. økonomi og produktionstilskud til de teatre, vi saftsuseme vil have kvalitet af.

Disse forskelle i produktionsbetingelser afsætter sig selvfølgelig i de formater, man kan vise på scenen (fx i antallet af skuespillere i forestillingen eller i scenografi og teknisk udstyr eller i brug af levende musik). Og det siger noget om, hvilken variationsrigdom og mangfoldighed, det enkelte teater kan arbejde med. For nogle teatre er fire skuespillere på scenen en meget, meget stor forestilling og en økonomisk satsning. For andre er det et spareforslag. Den kunstneriske frihed er hængt op på ulighed i produktionsbetingelser.

Tiden burde være inde til at kræve en ændret teaterpolitik, der lægger vægt på at styrke betingelserne for og økonomien bag den kunstneriske konkurrence og kvalitet. Den ønskelige kunstneriske kappestrid må have mere lige betingelser at fungere på. Som det er nu, tages der fra de fattige (fx egnsteatrene) og gives til de rige (fx Det Kgl. Teater). Og konkurrencebetingelserne er helt forvredne.

Litteratur

Primær

Den Selvbestaltede Teaterlovskommission: *Betænkning om Teaterloven*, København august 2008, findes kun elektronisk fx på <http://www.skuespillerforbundet.dk/Default.aspx?ID=17>

Dahl, Kirsten: *Spot på Danmarks skjulte teaterskat – en redegørelse om professionel dansk scenekunst for børn og unge*, Odsherreds Teaterskole/Scenekunstens Udviklingscenter, BørneTeaterSammenslutningen og Aarhus Universitet, København november 2008. Findes også elektronisk på <http://www.nyscenekunst.dk/opslag.asp?page=24>

Pluss Leadership A/S og Advance/1: *Evaluering af Københavns Teater*, København februar 2009, findes kun elektronisk på www.kbht.dk

Sekundær

Langsted, Jørn: *Indfald og udfald. Kulturpolitiske analyser*, Klim, Århus 2005.